

2011

ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Oulunsalon kunta

7.6.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	4
1.1, Tehtävä	4
1.2. Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet	4
2. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	5
2.1. Esiopetuksen järjestäminen	5
2.2. Oppimiskäsitys	5
2.3. Oppimisympäristö	6
2.4. Työtavat	7
2.5. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö Oulunsalossa	8
3. ESIOPETUKSEN YKSITYISKOHTAISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	9
3.1. Eheyttäminen	9
3.2. Keskeiset sisältöalueet	10
3.2.1. Kieli ja vuorovaikutus	10
3.2.2. Matematiikka	12
3.2.3. Etiikka ja katsomus	12
3.2.4. Ympäristö- ja luonnontieto	13
3.2.5. Terveys	14
3.2.6. Fyysinen ja motorinen kehitys	14
3.2.7. Taide ja kulttuuri	15
4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA	17
4.1. Esiopetuksen yleinen tuki Oulunsalossa	19
4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki Oulunsalossa	19
4.3. Esiopetuksen erityinen tuki Oulunsalossa	20
5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA	23
5.1. Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki	23
5.1.1. Erityisopetus	23
5.1.2. Pidennetty oppivelvollisuus	23
5.2. Esiopetuksen muu tuki	24
5.2.1. Yhteistyö kodin kanssa	24
5.2.2. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	24
5.3. Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	26
5.3.1. Oppilashuolto Oulunsalossa	26
5.3.2. Turvallisuuden edistäminen	28
6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN ESIOPETUS	30
7. ARVIOINTI	30

ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PÄIVITYSTYÖRYHMÄ:

Kirsi Haverinen, esiopettaja, Pitkäkankaan koulu
Tuula Herranen, päiväkodin johtaja, Kauppiaantien päiväkoti
Eija Kauppi-Anttila, lastentarhanopettaja/päiväkodin johtaja, Salonpään päiväkoti
Oili Kauppi-Pasma, erityislastentarhanopettaja, Kauppiaantien päiväkoti
Aila Keskitalo, erityislastentarhanopettaja, Saloilan päiväkoti
Vuokko Marttila, esiopettaja, Kirkonkylän koulu
Sari Nyberg, päivähoiton johtaja
Nina Ollikainen, kiertävä erityislastentarhanopettaja
Tarja Paakkolanvaara, lastentarhanopettaja, Pitkäkankaan koulu
Kaisa Seppä, lastentarhanopettaja, Pitkäkankaan päiväkoti

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

1.1, Tehtävä

Esiopetus rakentuu yhteiskunnan perusarvojen pohjalle, jotka ilmenevät perustuslaista sekä kansainvälisistä sopimuksista. Sitoutuminen kansainvälisiin sopimuksiin velvoittaa järjestämään opetuksen niin, että kaikkien lasten kasvu ja oppiminen voidaan turvata mahdollisimman hyvin.

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen oppimisen taitoja ja itsetuntoa. Esiopetuksessa tuetaan ja seurataan lapsen kehitystä ja pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Sukupuolten erityistarpeet huomioidaan esiopetuksessa. Lapselle taataan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen.

Asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi on tärkeää, että esiopetuksen toteuttamiseen osallistuva henkilöstö sekä vanhemmat kantavat yhdessä vastuun lapsen säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

1.2. Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet

Varhaiskasvatus, esiopetus ja alkuopetus osana perusopetusta muodostavat lapsen kehityksen kannalta sisällöllisesti johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden.

Esiopetuksessa lapsen kehitystä tuetaan ja seurataan lapsen omaa kehitysvaihetta kunnioittaen. Hän saa omassa tahdissaan harjoitella oppimisen taitoja. Esiopetuksessa toteutetaan lapsilähtöistä kasvatusta. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon lapsen lähtökohdat, kiinnostuksen kohteet, ajatukset ja kysymykset sekä vertaisryhmän merkitys.

Esiopetuksessa on tavoitteena kehittää lapsen persoonallisuutta monipuolisesti leikin ja toiminnan kautta, lapsen omista lähtökohdista ja edellytyksistä. Esiopetuksen tavoitteena on säilyttää lapsen oppimisen ilo ja innostus. Opetuksessa ja kasvatuksessa tuetaan:

- myönteisen minäkuvan vahvistumista
- luottamusta itseensä ja omiin kykyihinsä kannustavassa ilmapiirissä
- hyviä tapoja ja sääntöjen noudattamista
- monipuolista itseilmaisua
- omatoimisuutta
- ryhmässä toimimista ja erilaisuuden hyväksymistä
- käsittelemään pettymyksiä
- terveellisiä elämäntapoja
- ympäristön ja luonnon arvostamista ja niistä huolehtimisesta

2. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

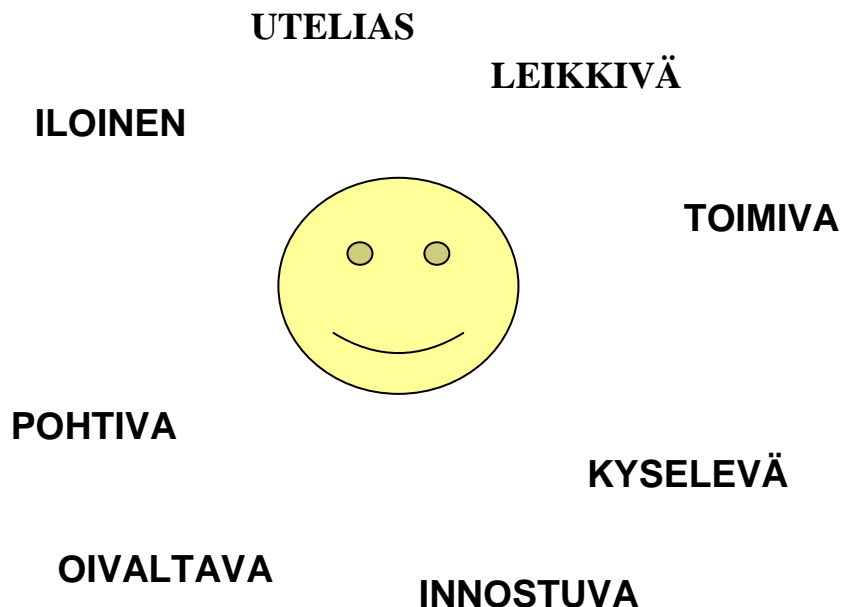
2.1. Esiopetuksen järjestäminen

Esiopetuksella tarkoitetaan suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, jota lapsille tarjotaan ennen oppivelvollisuuteen kuuluvan opetuksen antamista joko päivähoidossa tai perusopetuksessa. Esiopetuksessa noudetaan perusopetuksen työaikoja. Esiopetusta järjestetään viitenä päivänä viikossa ja ryhmässä tulee olla vähintään seitsemän esiopetusikäistä lasta. Esiopetusta annetaan Oulunsalossa päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetuksessa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita riippumatta siitä, missä esiopetus toteutetaan.

Esiopetusta antavissa yksiköissä on omia toiminnan painopistealueitaan, jotka suunnitellaan yhteistyössä henkilöstön ja vanhempien kanssa. Nämä voidaan kirjata yksikkökohtaisiin opetussuunnitelmiin ja tarkentaa vuosittaisissa toimintasuunnitelmissa.

2.2. Oppimiskäsitys

Lapsen oppiminen perustuu aiempaan tietoon ja oppimiskokemuksiin. Esiopetuksessa lapsi nähdään aktiivisena oppijana.

2.3. Oppimisympäristö

Esiopetuksen oppimisympäristö luodaan yhteistyössä lasten, vanhempien ja henkilökunnan kanssa. Toiminnan lähtökohtina ovat lapsen tarpeet ja edellytykset sekä kiinnostuksen kohteet ja mahdollisuudet yhteistoimintaan. Esiopetuksen oppimisympäristöstä puhuttaessa tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista oppimisympäristöä.

Hyvässä psyykkisessä ja sosiaalisessa oppimisympäristössä vallitsee myönteinen, iloinen, avoin, turvallinen ja rohkaiseva ilmapiiri. Se tarjoaa lapselle tilaisuuksia havaitsemiseen, osallistumiseen, elämyksiin ja ihmettelyyn.

Fyysisen ympäristön on oltava kodikas, riittävän tilava ja muunneltavissa erilaiseen toimintaan. Oppimisympäristön tulee olla myös esteettisesti miellyttävä. On tärkeää, että lapsi on mukana vaikuttamassa oppimisympäristöä rakennettaessa ja muokattaessa. Myös ulkotilat ja lähiympäristö ovat osa lapsen fyysistä ja psyykkistä oppimisympäristöä. Oppimisympäristö edellyttää riittäviä toiminta- ja havaintovälineitä, leikkivälineitä ja monipuolisia työskentelymateriaaleja. Oppimisympäristöä suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat yhteistyössä henkilöstö, vanhemmat ja lapset.

Esiopetus tarjoaa lapselle turvallisen oppimisympäristön, jossa hän vahvistaa omaa osaamistaan leikin ja toiminnallisen oppimisen kautta yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Ystäviä – elämyksiä – oppimisen iloa!

2.4. Työtavat

Lapsi oppii jatkuvasti erilaisissa arjen tilanteissa ja ympäristöissä. Lapsi iloitsee toimissaan lapselle ominaisin tavoin: leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla, kokeilemalla, taiteellisesti kokemalla sekä ilmaisun kautta.

Lapsen elämään kuuluu leikki ja sadun maailma. Leikki edistää lapsen mielikuvituksen, minäkuvan ja ajattelun kehittymistä. Leikki on lapselle keskeinen toimintatapa, joka aktivoi lasta myönteisellä tavalla:

- toimimaan itsenäisesti
- toimimaan ryhmässä
- käsittelemään tunteita
- ottamaan huomioon toiset lapset
- harjoittelemaan kieltä ja vuorovaikutustaitoja
- opettelemaan kuuntelemista
- harjoittelemaan itseilmaisua
- harjoittelemaan opittuja taitoja ja omaksumaan uusia asioita

Leikki tarvitsee aikaa ja tilaa sekä sisällä että ulkona. Lapselle annetaan mahdollisuus monenlaiseen leikkiin. Leikki voi olla aikuisen ohjaamaa tai vapaata - lapsesta itsestä lähtevää leikkiä. Luovat leikit ovat leikkejä, joita lapset itse keksivät ja kehittävät esim. rooli- ja rakenteluleikit, näytelmälliset ja ilmaisulliset leikit. Sääntöleikit ovat leikkejä, joissa on yhteiset säännöt esim. liikunta-, laulu-, piiri-, ns. lattialeikit, pihaleikit ja opetukselliset leikit.

2.5. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö Oulunsalossa

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä seurataan ja kehitetään Oulunsalossa JAOS- työryhmän (Joustava alkuopetus) toiminnan kautta. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö kattaa monenlaisia yhteistyömuotoja ja -tapoja lukuvuoden aikana. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyömuotoja Oulunsalossa ovat mm.

- yhteistyö erityisopettajan tai erityislastentarhanopettajan kanssa esiopetuksessa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- moniammatillinen yhteistyö tuen tarpeen varhaisessa tunnistamisessa
- yhteisiä koulutuksia ja toiminnan yhteistä suunnittelua
- yhteisiä retkiä ja teemapäiviä
- kummiluokkatoimintaa
- koulutulokkaiden vierailuja kouluun pitkin lukuvuotta
- esiopettajan ja luokanopettajan yhteistyönä suunniteltuja opetuskokonaisuuksia
- esiopetuksen vanhempainillassa keväällä voi olla opettajia mukana
- tiedonsiirtolomake ja siirtokeskustelut keväisin
- esiopettajien ja opettajien yhteiset tapaamiset syksyisin koulualueittain → sovitaan tulevan vuoden yhteistyötavat ja kirjataan ne toimintasuunnitelmaan
- tulevien 1.lk vanhempainilta toukokuussa

3. ESIOPETUKSEN YKSITYISKOHTAISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

3.1. Eheyttäminen

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen. Eheyttävä opetus muotoutuu kokonaisuuksista, jotka pohjautuvat lapselle merkityksellisiin asioihin. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat elämykset, kokemukset, vuorovaikutus lasten ja aikuisten välillä sekä toiminnalliset työtavat. Tavoitteena on tiedon eheytyminen lapsen ajattelussa.

Eheyttämisen monimuotoisuuden tulee ilmetä siten, että eri tiedonalat otetaan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon ja niitä tarkastellaan osana kulloinkin valittua kokonaisuutta. Teemakokonaisuuksien valinnassa pyritään löytämään lapsille merkitykselliset asiat ottamalla heidät mukaan teemojen suunnitteluun.

Ehetyt kokonaisuudet ja oppimisprosessi ovat tärkeämpiä kuin yksittäiset sisällöt. Työtapa määrittävät opetuksen tavoitteet ja tarkoituksenmukaisuus. Monipuolisella työtapojen käytöllä pyritään saamaan erilaisia kokemuksia ja tukemaan erilaisia oppimistyyliä. Esiopetuksen sisältöaluejako on tarkoitettu ohjaamaan opettajan työtä.

3.2. Keskeiset sisältöalueet

Esiopetuksessa ei toteuteta oppiainejakoisuutta, vaan opetus pohjautuu eheyttämiseen. Esiopetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa sisältöalueiden käsittelyssä tulee huomioida myös lasten ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Kasvattajat muokkaavat ja rikastuttavat sisältöaiheita ja oppimisympäristöä tarkoituksen mukaisella tavalla.

Esiopetuksessa tulee huomioida lasten erilaiset oppimistavat ja –tyylit järjestämällä lapsille mahdollisuuksia monipuolisiin kokemuksiin ja kokeiluihin. Lapsia kannustetaan omiin oivalluksiin ja ratkaisuihin. Työskentelyssä harjoitellaan yksilö- ja ryhmätyöskentelyä, kuuntelu- ja keskittymistaitoa, omatoimisuutta ja ohjeen noudattamista. Lasta ohjataan pitkäjänteiseen työskentelyyn ja työn loppuun saattamiseen. Hyvin tehty työ lisää oman ja toisen työn kunnioittamista.

3.2.1. Kieli ja vuorovaikutus

Esiopetuksessa tuetaan lapsen kielellisten taitojen kehittymistä ja harjoitellaan kysymistä, keskustelemista, kertomista ja kuuntelemista. Kielellisten taitojen vahvistamisella tuetaan lapsen ajattelun, tunteiden ilmaisun, sosiaalisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Esiopetuksessa alkavan luku- ja kirjoitustaidon oppimisen lähtökohtana on lapsen mielenkiinnon herääminen suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan, sekä lapsen aikaisemmat kokemukset ja taidot.

Lapsen kanssa tutkitaan ja havainnoidaan kirjaimia, äänteitä, tavuja sekä sanoja. Lapsen kielellisen tietoisuuden kehittymistä rikastutetaan saduilla, tarinoilla, loruilla, riimeillä ja teatteri- ilmaisulla mielekkäissä yhteyksissä leikin avulla. Lapsille tarjotaan mahdollisuus tutustua mediakasvatukseen käyttämällä eri sisältöalueiden käsittelyssä esimerkiksi äänikirjoja, sanomalehtiä, tietotekniikkaa, elokuvia, radiota ja kirjastoa.

- käsite – ja sanavaraston laajentaminen
- lapsen oma ilmaisu ja esiintyminen
- lukuleikit
- äänteet ja niiden kuunteleminen
- kirjaimiin ja kirjainmuotoihin tutustuminen
- vahvistetaan käden ja silmän yhteistyötä sekä harjoitellaan kynäkäyttöä
- lukusuunta
- mediakasvatus materiaali
- lastenkirjallisuus

3.2.2. Matematiikka

Lapsi oppii matematiikkaa leikin, arkipäivän tilanteiden, tutkimisen ja havainnoinnin kautta. Esiopetuksessa on tarkoituksena tukea myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Lapsen tulisi kokea matematiikka hauskana, mielenkiintoisena ja haastavana.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää matemaattisen ajattelun kehittämiseen. Tällöin oppimisessa korostetaan toiminnallisuutta, erilaista ja monipuolista välineiden ja materiaalien käyttöä.

- vertailu
- luokittelu, lajittelu, sarjoittaminen
- lukukäsitys 0 – 10
lukumäärä (• •) – lukusana ”kaksi” - numeromerkki ”2”
- geometriset muodot (kolmio, ympyrä, nelikulmio)
- mittaaminen
- aika
- raha

3.2.3. Etiikka ja katsomus

Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta ja kulttuurista katsomuskasvatusta, uskontokasvatusta ja sille vaihtoehtoisia elämäntietokasvatusta. Huoltajan valinnan mukaan lapsi osallistuu tällöin joko järjestettyyn uskontokasvatukseen, elämäntietokasvatukseen tai muuhun opetukseen.

Eettisen ja katsomuksellisen kasvatuksen tärkein lähtökohta on yhteistyö huoltajien kanssa. Yhteistyö perustuu kodin vakaumuksen kunnioittamiseen. Turvallinen kasvuympäristö ja turvalliset rajat luovat perustan kaikelle kasvatukselle. Esiopetuksen eettinen kasvatusta sisältyy kaikkeen toimintaan ja on koko ryhmän yhteistä.

- rehellisyys ja oikeudenmukaisuus
- erilaisuuden hyväksyminen ja kunnioittaminen
- anteeksiantaminen ja -pyytäminen
- toisten huomioon ottaminen

Uskontokasvatuksen tavoitteena puolestaan on mahdollisuus kohdata uskontoon liittyviä asioita ja tutustua uskonnollisiin juhliin sekä siihen, miten ja miksi niitä vietetään. Tutustutaan oman uskonnon keskeisiin sisältöihin.

- juhlapyhien huomioiminen
- lapsen ja perheen uskonnollisen vakaumuksen kunnioittaminen
- lasten uskonnollisten kysymysten pohtiminen ja ihmettely
- hengellinen musiikki

Elämänkatsomustietokasvatuksessa pohditaan ihmissuhteisiin, kulttuuri-identiteettiin, ihmisen ja luonnon suhteeseen ja yhteisöön liittyviä asioita esim. suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, huolenpito ja hyväntahtoisuus.

3.2.4. Ympäristö- ja luonnontieto

Esiopetuksen ympäristö- ja luonnontiedossa havainnoidaan ja tutkitaan lähiympäristöä sekä siinä vuodenaikojen mukaan tapahtuvia muutoksia. Lapsi tutustuu luonnonvaraiseen ja rakennettuun ympäristöön. Lapsi havainnoi ja tutustuu lähiympäristöönsä tutkimalla ja retkeillen, sekä pohtii oman toimintansa vaikutuksia siihen.

- paikallinen kulttuuri ja luonto
- luonnon kunnioittaminen
- kierrätys
- avaruus
- menneisyys ja nykypäivä

3.2.5. Terveys

Esiopetuksessa tuetaan lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Lasta ohjataan ja autetaan arkipäivän tilanteissa huolehtimaan omasta terveydestään ja turvallisuudestaan. Myönteisellä ja ohjaavalla terveystieteillä luodaan hyvä alku tulevaa elämää varten.

- päivittäisen hygienian tärkeys
- monipuoliseen ja terveelliseen ruokaan tutustuminen maistamalla
- riittävä uni ja lepo
- oikea pukeutuminen
- ulkoilu ja liikunta
- turvallinen liikkuminen liikenteessä
- tapaturmien ennaltaehkäisy
- hyvät tavat

3.2.6. Fyysinen ja motorinen kehitys

Tavoitteena on lapsen luontaisen liikkumisen tukeminen, ylläpitäminen ja kehittäminen päivittäin. Liikkumisen ja leikin avulla edistetään lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Monipuolisen sisä- ja ulkoliikunnan avulla koetaan liikunnan iloa ja virkistystä sekä tuetaan lapsen myönteistä käsitystä itsestään ja omista taidoistaan. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle annetaan mahdollisuuksia omaehtoiseen liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin sekä onnistumisen elämyksiä.

- motoristen perustaitojen vahvistaminen
- hienomotoriikan ja kädentaitojen harjoittaminen
- sisä- ja ulkoleikit
- perus-, teline- ja välineliikunta
- hiihto ja luistelu
- palloilu
- suunnistus
- yleisurheilu
- musiikkiliikunta

3.2.7. Taide ja kulttuuri

Esiopetuksessa taide- ja kulttuurikokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Leikin sekä tutkivan ja kokeilevan taiteellisen toiminnan avulla lapsi etsii tietoa itsestään ja ympäröivän maailman ilmiöistä. Lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja hänen ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurien monimuotoisuudesta tuetaan. Lapsen luovuus, itseilmaisu ja mielikuvitus harjaantuvat:

- tekemällä käsin kuvia ja esineitä
- musisoimalla
- draaman keinoin
- liikkumalla
- tutustumalla viestintävälineisiin

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on herättää lapsen kiinnostus musiikkiin ja tarjota myönteisiä musiikkielämyksiä. Lasta rohkaistetaan monipuoliseen ilmaisuun käyttämällä musiikkikasvatuksen eri menetelmiä ja yhdistämällä niitä luontevasti esimerkiksi liikuntaan, äidinkieleen, matematiikkaan ja omaan kulttuuriperinteeseen.

- laulaminen ja kuunteleminen
- rytmi ja rytmileikit
- soittaminen: keho- ja rytmisoittimet, yhteissoitto
- musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen

Kuvataiteessa ja kädentaidoissa tavoitteena on havaintokyvyn harjaannuttaminen, tunteiden ilmaiseminen ja tuntuman saaminen erilaisiin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä työskentelyprosesseihin. Opetellaan huolehtimaan työvälineistä oikeaoppisesti.

Lapset kokevat työn iloa ja saavat onnistumisen elämyksiä. Työrauha sekä oman ja toisen työn kunnioittaminen ovat keskeisiä. Lasta tuetaan yksilöllisten ja omaperäisten tuotosten tekemisessä. Lasta ohjataan esteettisen tajunnan kehittämiseen.

Tavoitteena on, että lapsi oppii arvostamaan kädentaitoja arkielämän hyödyllisinä taitoina. Tekemisen ilo antaa mahdollisuuden onnistumisen elämyksiin. Kuvataiteen ja kädentöiden tehtävät kehittävät ongelmanratkaisun ja luovan ajattelun lisäksi hienomotorisia taitoja ja ohjeen mukaan toimimista.

- piirtäminen ja maalaaminen eri tekniikoita ja välineitä käyttäen
- värien tunnistaminen
- muovailu ja rakentelu eri tekniikoita ja välineitä käyttäen
- painanta
- taiteeseen tutustuminen
- leikkaamisen harjoittelu erilaisia materiaaleja käyttäen
- liimaaminen eri pinoille ja materiaaleille
- paperi- ja askartelutyöt
- tutustutaan ja työstetään puu-, kangas-, lanka-, luonnon- ja kierrätysmateriaaleja

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

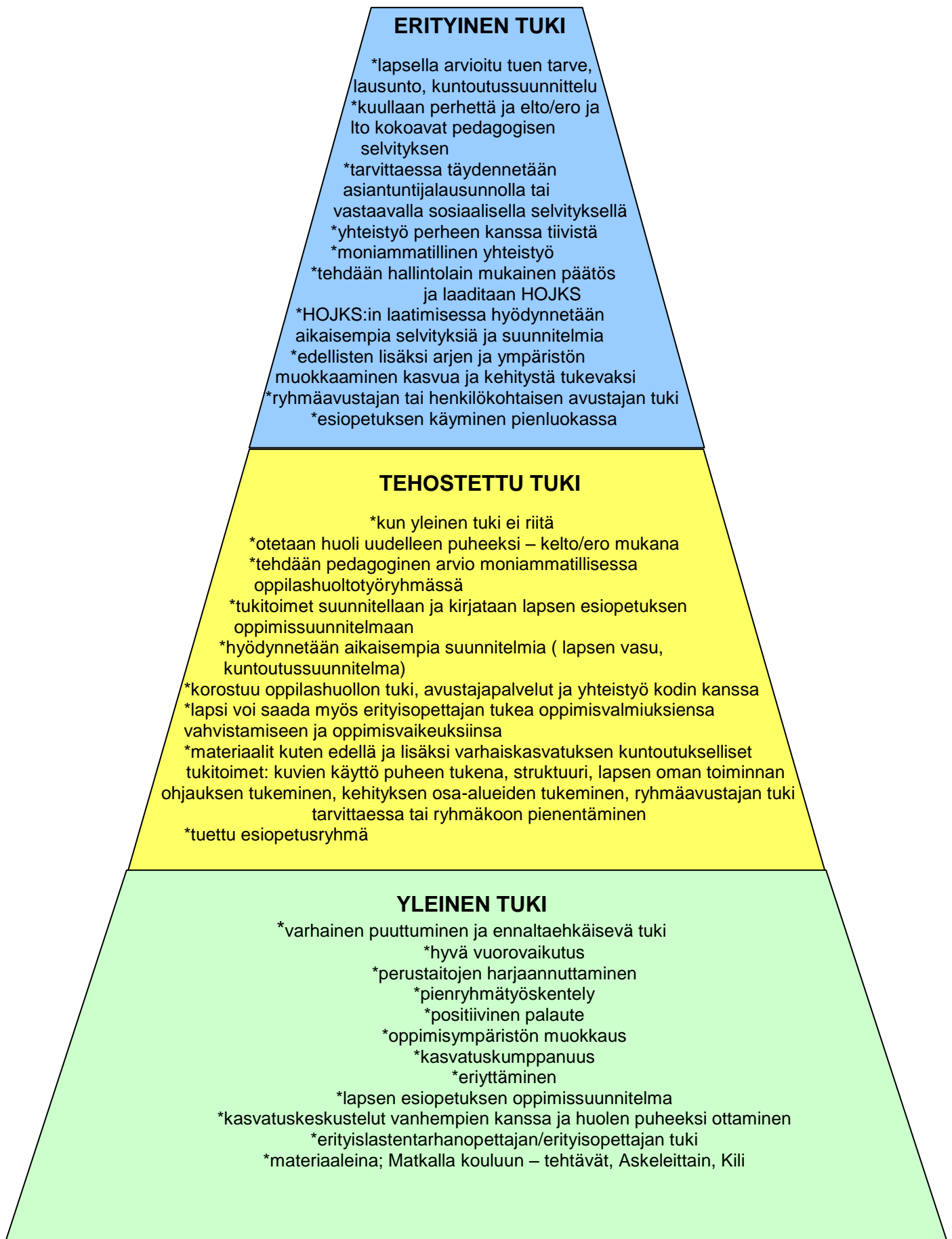
Esiopetuksen henkilöstöllä ja huoltajilla on yhteinen kasvatusvastuu lapsesta. Ensisijainen kasvatusvastuu on vanhemmilla. Esiopetuksen henkilöstö tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana. Esiopetuksen perustana ovat keskustelut lapsen huoltajien kanssa, joissa käydään arvokeskustelua kasvatuksesta ja muista lapseen liittyvistä asioista. Lapsen esiopetusta koskevat asiat kirjataan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tuen tarpeen arviointiin lapsella, jonka perusopetuksen aloittamista on päätetty siirtää vuotta myöhemmäksi.

Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia esiopetuksessa. Toimiva yhteistyö kodin, päiväkodin, koulun, terveys- ja sosiaalityön sekä lähiympäristön kanssa luo hyvät edellytykset lapsen turvalliselle varhaiskasvatukselle. Keskeistä toiminnassa on varhainen tukeminen ja ennaltaehkäisevä ote. Tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista. Se rakennetaan suunnitelmallisesti ja tarvittaessa moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Tukea annetaan lapselle ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä niin, että lapsi voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua esiopetusryhmän toimintaan. Tuki voi olla esimerkiksi samanaikaisopetusta, pienryhmä- tai yksilötyöskentelyä. Tiedonsiirrolla huolehditaan tuen jatkumisesta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.

Yhteistyö huoltajien kanssa on parhaimmillaan päivittäistä ja keskustelut lapsen kasvamisesta ja oppimisesta kuuluvat tavalliseen arkipäivään. Huoltajilla on mahdollisuus olla mukana suunnittelemassa lapsen tuen järjestämistä.

Esiopetuksen järjestämisestä kodin ulkopuolelle sijoitetuille lapsille vastaa lapsen asuinkunta.

TUEN RAKENTUMINEN ARKEEN OULUN SALOSSA

4.1. Esiopetuksen yleinen tuki Oulunsalossa

Lapsen tukemisen ajatus sisältyy kaikkeen kasvatukseen ja opetukseen, tällöin voidaan puhua yleisestä tuesta. Esiopetuksen aloitusvaiheessa opettaja laatii yhteistyössä huoltajien ja mahdollisesti lapsen kanssa lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman (liite 1.), jonka avulla pyritään turvaamaan lapselle parhaat edellytykset kasvaa ja oppia. Lasta tuetaan eri keinoin kasvussa ja oppimaan oppimisessa.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin esiopetustilanteisiin. Opettajalla on vastuu jokaisen lapsen erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta esiopetuksessa. Opettaja voi tarvittaessa rakentaa tukea yhdessä muiden asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa. Myös avustajan työpanosta voidaan käyttää keinona vastata esiopetusryhmän tai yksittäisen lapsen tarpeisiin. Yleisen tuen menetelmät kirjataan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan yhdessä huoltajien kanssa.

Esiopetuksessa **yleinen tuki** edellyttää, että opettaja arvioi lasten kehitystä ja edistymistä, havainnoi tuen tarpeita ja suunnittelee oppimisympäristön ja opetuksen sekä mahdolliset tukitoimet ja oppilaille annettavan palautteen sen mukaisesti. Arviointia suoritetaan jatkuvasti opettajan ja lapsen vuorovaikutuksessa työskentelyn ja oppimisprosessin edetessä. Arvioinnin yhtenä välineenä käytetään Matkalla kouluun – tehtävistä (liite 8.). Palautetta annetaan opettajan ja huoltajien sekä mahdollisesti myös lapsen kanssa käytävissä säännöllisissä keskusteluissa

4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki Oulunsalossa

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä ja lapsi tarvitsee kasvunsa ja oppimisessaan säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään huoltajien, esiopettajan, kerton/ero:n ja muiden tarpeelliseksi nähtyjen tahojen kesken. Pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma täytetään keskustelun yhteydessä. Päiväkodin johtaja osallistuu palaveriin mahdollisuuksien mukaan. Pedagoginen arvio on salassa pidettävä asiakirja, joka liitetään osaksi lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. Siinä hyödynnetään myös lapselle mahdollisesti laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa ja kuntoutussuunnitelmaa.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Tämän käsittelyn jälkeen lapsi siirtyy tehostettuun tukeen. Oppimissuunnitelmalomake (liite 3.) liitetään lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan.

Esiopetuksen tehostettu tuki on suunnitelmallisempaa, jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukemista. Tehostetun tuen tukimuodoista korostuvat oppilashuollon tuki, avustajapalvelut sekä yhteistyö kodin kanssa. Lapsen oppimista voi tukea erityisopettaja tai kiertävä erityislastentarhanopettaja.

4.3. Esiopetuksen erityinen tuki Oulunsalossa

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden opetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman, sairauden, toimintavajavuuden tai kasvuympäristöön liittyvien riskitekijöiden vuoksi. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä.

Lapset, joille on päätös yksitoistavuotisesta oppivelvollisuudesta, siirretään suoraan erityisen tuen piiriin. Siihen tarvitaan psykologinen tai lääketieteellinen lausunto ja erityisen tuen päätös.

Mikäli lapsi on ollut tehostetun tuen piirissä, mutta tuki ei riitä, laaditaan **pedagoginen selvitys**. Pedagogisen selvityksen laatimista varten kelt/ero hankkii tarvittavat asiakirjat. Pedagoginen selvitys sisältää

- selvityksen oppimisen etenemisestä lapsen esiopetuksesta vastaavalta esiopettajalta
- selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta
- tuen tarpeen arviointi

Pedagoginen selvitys käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä. Lasta ja huoltajia kuullaan ennen selvityksen laatimista. Erityinen tuki on kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista, käytössä on tarvittaessa kaikki tukimuodot. Päätöksen jälkeen opetus järjestetään erityisopetuksena. Esiopetuksessa HOJKS:in laatimisessa hyödynnetään lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa, lapselle mahdollisesti aiemmin laadittua varhaiskasvatussuunnitelmaa, kuntoutussuunnitelmaa sekä pedagogisen selvityksen yhteydessä kerättyjä tietoja.

Selvityksen perusteella lasten ja nuorten prosessin palvelupäällikkö tekee päätöksen erityisen tuen tarpeesta. Erityisen tuen päätös on hallintolain mukainen kirjallinen päätös. Erityisen tuen päätöksen saaneelle lapselle laaditaan HOJKS. Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkastaa lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Päätökset arkistoidaan keskitetysti päivähoitotoimistoon. Erityisen tuen päätös voidaan myös purkaa. Tällöin laaditaan uusi pedagoginen selvitys, jonka pohjalta lapsi siirtyy tehostettuun tukeen.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS osana erityistä tukea

Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka on pedagoginen asiakirja. Suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti lapsen yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. Oulunsalossa HOJKS:iin (liite 6.) kirjataan lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena, joka sisältää oppimisvalmiudet, oppimiseen ja kasvuun liittyvät erityistarpeet sekä yleiset tavoitteet. HOJKS:in laatimisessa toimitaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Muut asiantuntijat osallistuvat tarvittaessa laatimiseen. Lapsi osallistuu suunnitteluun ja arviointiin ikätasonsa mukaisesti. Suunnitelmassa kirjataan opetuksen järjestämisen osalta lapsen tuen tarpeet.

Lapsen oppimiseen ja kasvuun liittyvät tavoitteet ja pedagogiset ratkaisut määritellään HOJKS:issa. Suunnitelmassa käy ilmi yhteistyö ja seuranta eri toimijoiden välillä. Kodin ja päiväkodin/koulun välisessä yhteistyössä sovitaan yhteistyötavat ja kodin tuki. HOJKS:iin kirjataan myös lapsen opetukseen, ohjaukseen, kuntoutukseen ja hoitoon osallistuvien vastualueet. HOJKS:issa määriteltyjen tavoitteiden toteutumista arvioidaan HOJKS:in seurantalomakkeella. Suunnitelma tulee tarkistaa vähintään kerran lukuvuodessa. Jos lapsi siirtyy tehostetun tuen piiriin, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

YLEINEN TUKI

Anna yleistä tukea. Kaikille laaditaan esiopetuksen oppimissuunnitelma (LIITE 1.), johon kirjataan arjen tukimuodot. Jos ei riitä

Puhu huoltajalle, keltolle/ero:lle. Tee pedagoginen arvio huoltajan kanssa. Sovi ja kirjaa tehostetun tuen alkaminen. (LOMAKE 2.)

TEHOSTETTU TUKI

Täytä oppimissuunnitelma- lomake (LOMAKE 3.) huoltajan ja kelton/eron kanssa. Laita esiopetuksen oppimissuunnitelman liitteeksi.

Anna tehostettua tukea. Kelto/ero auttaa. Jos ei riitä keskustele huoltajien kanssa.

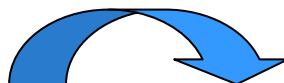
Vie asia moniammatilliseen oppilashuoltoryhmään. (Ota yhteys kelto/ero)
Lto+kelto/ero tekevät oppilashuoltoon selvityksen annetusta tehostetusta tuesta ja sen vaikutuksista.

Oppilashuolto tekee moniammatillisena yhteistyönä pedagogisen selvityksen (LOMAKE 4.) Tehdään erityisen tuen päätös (palvelupäällikkö)

ERITYINEN TUKI

Tee HOJKS kelton/eron ja huoltajien kanssa. (LOMAKE 6.)

Jos tarve erityiseen tukeen muuttuu, tehdään uusi ped. selvitys oppilashuollossa ja päätös puretaan (palvelupäällikkö). Lapsi siirtyy takaisin tehostettuun tukeen.

5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODON ESIOPETUKSESSA

5.1. Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1. Erityisopetus

Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea lapsen oppimista. Sellaisen lapsen, jolle on tehty erityisen tuen päätös, esiopetus ja muu tuki annetaan HOJKS:in pohjalta. Erityisopetus järjestetään lapsen etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun esiopetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisryhmässä tai muussa soveltuvassa paikassa.

Esiopetuksen opettaja tarvitsee taitoa käyttää lasten erilaisia tarpeita tukevia pedagogisia menetelmiä ja työskentelytapoja. Erityisopettajalla ja erityislastentarhanopettajalla on asiantuntijuutta, jota tarvitaan erityisopetuksen aikana.

Esiopetusta voidaan antaa myös pienryhmissä. Esiopetuksen opetusryhmiä muodostettaessa tulee huomioida erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä ryhmässä. Tällöin ryhmäkoko pienennetään tai ryhmään tarvitaan avustaja. Yhteistyö erityisopetuksessa on tärkeää tarvittavien tahojen kanssa, erityisesti huoltajien kanssa. HOJKS ohjaa eri toimijoiden vastuut ja työnjaon.

5.1.2. Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidentyneen oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Jos esiopetus alkaa 5-vuotiaana, kyse on oppivelvollisuutta edeltävästä esiopetuksesta. Pidennetty oppivelvollisuus voi alkaa 6 -vuotiaana. Sen jälkeen voi aloittaa perusopetuksen tai käydä esiopetusta toisen vuoden, jonka jälkeen lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on ensisijaisen tärkeää. Yhteistyötä muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa järjestetään. HOJKS ohjaa eri toimijoiden vastuut ja työnjaon.

5.2. Esiopetuksen muu tuki

5.2.1. Yhteistyö kodin kanssa

Opetus ja kasvatustyö tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja oman lapsensa tuntemus. Esiopetuksen henkilöstö tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana.

Lapsen siirtyessä esiopetuksesta alkuopetukseen huomioidaan hänen aikaisempi kehitys- ja oppimishistoriansa. Lapsen ja huoltajien kanssa pyritään löytämään hänen vahvuutensa sekä tunnistamaan kehitettäviä osa-alueita sekä tuen tarpeita.

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia esiopetuksessa. Huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua esiopetuksen kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja lasten kanssa. Vastuu kodin kanssa tehtävän yhteistyön kehittämistä on esiopetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolten keskinäinen kunnioitus.

Huoltajille annetaan tietoa esiopetuksen opetussuunnitelmasta, esiopetuksen järjestämisestä, lapsen tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista sekä huoltajien mahdollisuuksista osallistua kodin ja esiopetuksen väliseen yhteistyöhön. Yksittäisen lapsen asioita käsiteltäessä, huoltajille tulee antaa tietoa lasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Esiopetuksen loppuvaiheessa huoltajille tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella lapsen koulunkäynnin aloittamiseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista erityistarpeista lapsen opettajien ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa.

Yhteistyömalleja Oulunsalossa:

- Tutustuminen esikouluun keväällä
- Eskaristartti huoltajille keväällä/kesällä, ennen lukuvuoden alkamista
- Vanhempainilta syksyllä
- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatiminen yhdessä huoltajien kanssa syksyllä
- Päivittäinen tiedonkulku ja yhteydenpito esim. reissuvihko, päivittäiset keskustelut, Wilma-ohjelma, puhelinkeskustelut
- Yhteisölliset tapahtumat, esim. juhlat, retket, tapahtumat.
- Tiedonsiirtolomakkeen täyttäminen yhdessä huoltajien kanssa
- Mahdollisuus keskusteluihin tarvittaessa

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Lapsi voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja. Tavoitteena on, että sekä toiset lapset että lapsen kanssa toimivat aikuiset tuntevat lapsen tavan kommunikoida ja lapsen omat kommunikaatiotaidot kehittyvät. Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita.

Avustajan antaman tuen tulee edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajan antama tuki voidaan antaa yksittäiselle lapselle tai koko esiopetusryhmälle. Opettajan tehtävä on suunnitella, opettaa ja arvioida lapsen ja koko ryhmän kasvua ja oppimista. Avustaja toteuttaa suunniteltua tukea. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Tulkitsemispalvelut pyritään järjestämään vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi.

Oulunsalossa tulkitsemis- ja avustajapalvelutarpeet kartoitetaan kelton toimesta. Kelto ja päiväkodin johtajat/ero ja koulun rehtori päättävät avustaja- ja tulkitsemistarpeiden viemisestä eteenpäin. Avustaja on hallinnollisesti rehtorin tai päiväkodin johtajan alaisuudessa. Kirjallinen hakemus perusteluineen toimitetaan täyttölupatyöryhmän päätettäväksi.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Lapsi saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluja ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemis- ja avustajapalvelu tukee lapsen kasvua ja oppimista ja saattaa ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarpeen.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Pedagogisessa arviossa arvioidaan lapsen tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Tehostetussa tuessa lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Pedagogisessa selvityksessä arvioidaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen riittävyys, vaikutus ja tarve. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Tämän jälkeen laaditaan HOJKS, johon kirjataan tulkitsemisen määrä ja laatu.

5.3. Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.3.1. Oppilashuolto Oulunsalossa

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen oppilashuolto on osa muun varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen oppilashuollollista jatkumoa. Sillä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus. Oppilashuoltoon sisältyvät opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto, kouluterveydenhuolto (6-vuotiaille neuvolapalvelut) sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuolto kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville. Sitä toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa. Päiväkotien esiopetukseen osallistuvien lasten asiat menevät esiopetuksen oppilashuollon kautta ja koulujen esiopetukseen osallistuvien lasten asiat siirtyvät kyseisen koulun oppilashuoltoon. Oppilashuollossa lapsen asioiden käsittelyyn osallistuvat ne, joiden tehtäviin lapsen asian käsittely olennaisesti kuuluu. Oppilashuollon koollekutsuja voi olla rehtori, kelto/eo tai esiopettaja/lto.

Oulunsalossa lapsityöryhmä kokoontuu noin neljä kertaa lukuvuodessa. Lapsityöryhmä pohjautuu moniasiantuntijuuteen. Mukana on kelto, terveydenhoitajat, lastenlääkäri, terapeutit ja lasten ja nuorten psykologi sekä tarvittaessa sosiaalityöntekijä. Ryhmässä käsitellään vanhempien luvalla niitä asiakkuuksia, joista jollakin työryhmän jäsenellä on herännyt huoli. Ryhmä sopii jatkotoimenpiteet ja vastuuhenkilön asian organisoimiseksi. Ryhmän huolet ja suositukset kirjataan neuvolan asiakastietojärjestelmään.

Esiopetuksen oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Esiopetuksen oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen.

Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla eripituisia aikoja. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään. Tuen tarve voi myös loppua.

Lapsen tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana esiopetuksessa on vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai lapsen aiemmin todettu tuen tarve. Kasvatushenkilöstön tulee aina ensin tiedottaa vanhempia lapsen tuen tarpeesta ja viedä tarvittaessa asiaa eteenpäin vanhempien luvalla. Vanhemmat pyydetään mukaan yhteistyöhön lapsen asioita käsiteltäessä.

Oulunsalossa on kehitelty nivelvaihemallit ”Matkalla esiopetukseen” sekä ”Matkalla kouluun”. (liitteet 8. ja 9.) Varhaiskasvatuksen esi- ja alkuopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö sisältyy nivelvaihemalleihin. (liite 7.)

Oppilashuoltoon kuuluu ruokailun järjestäminen. Monipuolinen ruoka tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä edistää hänen terveyttään. Aterian tulee päivittäin kattaa 1/3 kasvavan lapsen ravinnon tarpeesta. Ruokapalveluyksikkö valmistaa aterioita Kirkonkylän koululle, Pitkäkankaan koulukeskukseen, Salonpään koululle ja Pitkäkankaan, Kauppiaantien, Saloilan ja Salonpään päiväkodeille. Valmistuskeittöinä toimivat Kirkonkylän koulun ja Pitkäkankaan koulukeskuksen keittiöt. Yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa tukitoimet ja seuranta sovitaan yhteistyössä huoltajan, lapsen sekä terveydenhuollon henkilöstön kanssa.

Oppilashuollon yhtenä osana ovat oppilaskuljetukset. Oulunsalon kunta myöntää 0.-2. luokkien oppilaille maksuttoman koulukuljetuksen, mikäli oppilaan koulumatka on yli 3 km. 3. -9. luokkalaiset saavat kyydityksen, kun koulumatka ylittää 5 km. Oppilaalle voidaan myöntää koulukyyditys myös, mikäli oppilaan koulumatka on ikä ja olosuhteet huomioon ottaen vaikea, rasittava (terveydelliset seikat) tai vaarallinen. Harkinnanvaraisista kyyditystä haetaan sivistystoimistosta ja kouluilta saatavalla lomakkeella. Päättökseen koulukuljetuksen myöntämisestä tekee lasten ja nuorten palvelupäällikkö.

Esiopetuksen koulukyydityksen järjestelyt ja valvonta sovitaan koulukohtaisesti. Lapsi, joka on maksuttomassa esiopetuksessa, voi kulkea koulumatkat itse. Lapset, joilla on esiopetuksen lisäksi päivähoidon tarve, kuljetetaan vanhempien toimesta esiopetus/päivähoitopaikkaan. Pääsääntöisesti päivähoidossa on lähtökohtana, että vanhemmat tuovat ja noutavat lapsen päivähoidosta. Tapauksissa, joissa vanhemmat ovat estyneitä hakemaan lastaan päivähoidosta, voidaan lapsi luovuttaa ennakoon sovitulle, täysi-ikäiselle varahakijalle. Lapsen huoltajat ovat vastuussa lapsen turvallisuudesta päivähoitoon tultaessa siihen asti, kun lapsi on luovutettu työntekijöiden valvontaan ja vastaavasti hoitopäivän jälkeen vastuu siirtyy huoltajille, kun lapsi on luovutettu huoltajien valvontaan. Päivähoidossa olevan lapsen esiopetuskyvyditys voidaan järjestää harkinnanvaraisesti ja hakemuksen perusteella esim. terveydellisten syiden vuoksi.

OPPILASHUOLTOON KUULUVIA ASIOITA

- oppimisvaikeudet
- tutkimuksiin ohjaus
- lykkäys
- tuettu esiopetusryhmä (TEO)
- käyttäytyminen
- kiusaaminen
- lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen
- yksilöllisyyden tukeminen ja lapsen työskentelytaitojen kehittäminen

5.3.2. Turvallisuuden edistäminen

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Oppimisympäristön edistäminen on osa yhteisön toimintakulttuuria.

Kriisi- ja turvallisuussuunnitelmien tavoitteena on ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteiden ennaltaehkäisy ja torjunta. Kriisi- ja turvallisuussuunnitelmissa on ohjeet erilaisien ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteiden varalle. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa huolehditaan jälkihoidosta. Kouluilla ja päiväkodeilla on turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat, jotka sisältävät toimintamalleja muun muassa tapaturmatilanteisiin.

Erilaisia turvallisuutta edistäviä suunnitelmia:

- Oulunsalon kunnan valmiussuunnitelma
- Päivähoidon valmiussuunnitelma
- Opetustoimen valmiussuunnitelma
- Koulujen kriisisuunnitelmat
- Päivähoidon turvallisuussuunnitelma
- Yksiköiden pelastussuunnitelmat
- Kiusaamisen vastainen suunnitelma kouluilla
- Kiusaamisen ehkäisy suunnitelma päiväkodeilla
- Koulujen järjestyssäännöt
- Työterveyshuollon suunnitelma
- Riski- ja vaarakartoitukset vuosittain
- Lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevä suunnitelma
- Henkinen väkivalta toimintaohje
- Lastensuojelusuunnitelma
- Haastavan tilanteen nopea purku- toimintamalli

Suunnitelma lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kouluilla on otettu käyttöön omat kiusaamisen ehkäisysuunnitelmat. Päivähoidossa jokainen yksikkö laatii oman kiusaamisen ehkäisysuunnitelman.

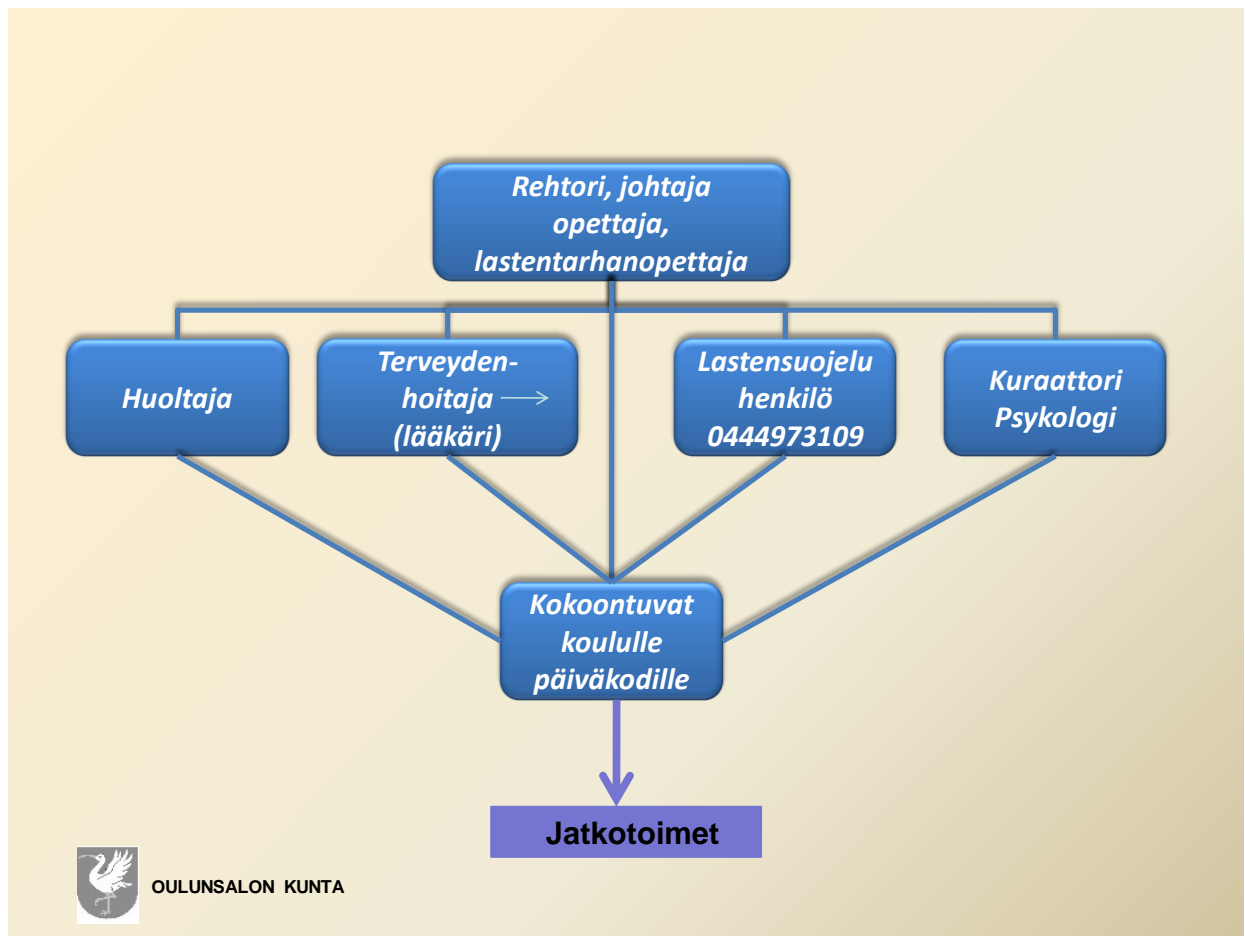
Kiusaamisen ehkäisyn ja siihen puuttumisen tulisi olla suunnitelmallista ja johdonmukaista työtä. Päivähoidon henkilöstö on koulutettu tunnistamaan kiusaamisilmiö pienten lasten keskuudessa sekä siihen puuttumisen keinot. Yksikköjen suunnitelmissa kuvataan tarkasti millä tavalla kiusaamiseen puututaan ja millä tavalla kiusaamista ehkäistään päiväkodissa. Ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa huomioidaan kunkin ryhmän lapset sekä ryhmädynamiikka. Suunnitelma liitetään osaksi yksikön varhaiskasvatuk-

sen suunnitelmaa. Sitä arvioidaan ja päivitetään kerran vuodessa uuden toimikauden alkaessa elokuussa.

Huoltajien kanssa suunnitelmaa käydään läpi lapsen vasu-keskusteluissa sekä lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa laatiessa. Yksikön suunnitelmaa voidaan esitellä huoltajille myös vanhempainillissa. Kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma löytyy talojen ilmoitustauluilta.

Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Äkillinen lapsen tai nuoren kriisi – MALLI

Koulun rehtori tai päiväkodin johtaja kutsuu ryhmän kokoon mahdollisimman pian. Malli vastuuuttaa rehtorin/johtajan kutsumaan ryhmän kokoon. Koollekutsua rehtorille ja päiväkodin johtajalle voi esittää myös joku ryhmän jäsenistä. Rehtorin ollessa estynyt, koollekutsujana toimii vararehtori.

Ryhmä on tarkoitettu äkillisiin, akuutteihin tilanteisiin, joissa säännöllisesti kokoontuvat työryhmät (oppilashuolto tms.) eivät ole riittäviä. Ryhmän yhtenä tehtävänä on arvioida lapsen tilannetta.

Työryhmään, kriisikokoukseen osallistuvat peruvat tarvittaessa muut työnsä koontumisen ajaksi.

6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN ESIOPETUS

Esiopetuksessa otetaan huomioon saamenkieliset, romanikieliset, viittomakieliset ja maahanmuuttajat. Esiopetus järjestetään tapauskohtaisesti lain velvoittamissa puitteissa.

Esiopetuksen opetuskielestä on säädetty perusopetuslain 10 §:ssä (1288/99). Esiopetuksen opetuskielellä ja muulla kielellä annettava esiopetus muodostavat kokonaisuuden. Lasten taustat otetaan huomioon, vaikka opetuksessa toteutetaan esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä, että myös hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät esiopetuksen arkipäivässä. Oman kulttuurin tukemisen tavoitteena on, että lapsi tulee tietoiseksi oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperinnöstä ja oppii arvostamaan sitä.

Kulttuuria tukevan esiopetuksen päämääränä on oman arvontuntoinen, kulttuuristaan, taustastaan ja kielestään ylpeä, yhteiskuntaan integroitunut kaksikielinen ja -kulttuurinen aikuinen, joka kykenee siirtämään omaa kulttuuriperintöään lapsilleen.

7. ARVIOINTI

Kunta on velvollinen seuraamaan esiopetuksen toteutumista järjestämispaikasta riippumatta. Tämä on esiopetuksen ulkoista arviointia. Esiopetuksen järjestämisen ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa käytetään päiväkodeissa valtakunnallisia ja kuntakohtaisia laadunhallinnan arviointimenetelmiä. Kouluissa tapahtuvaa esiopetusta arvioidaan opetustoimen oman arviointijärjestelmän kautta.

Ulkoiseen arviointiin osallistuvat myös lapsen huoltajat. Arviointi on luonnollinen osa päivittäistä työskentelyä. Se ohjaa suunnitelmien tarkistamiseen ja uusien tavoitteiden asettamiseen. Arviointiajattelu sisältyy kaikkeen esiopetusta antavassa yksikössä tapahtuvaan toimintaan.

Vuosittain laadittavassa työsuunnitelmassa huomioidaan mm. seuraavat arvioinnin kohteet:

- esiopetuksen oppimissuunnitelmien toteutuminen
- lapsen kasvu ja oppiminen (Matkalla kouluun liite 8., tiedonsiirtolomake liite 6.)
- erityistä tukea tarvitsevien lasten tukitoimet
- säännölliset keskustelut huoltajien ja lasten kanssa
- oppimisympäristö: fyysinen, psyykinen, sosiaalinen, kognitiivinen ja emotionaalinen
- resurssit
- koulutus
- johtajuus

Lapset voivat arvioida omaa osaamistaan erilaisten ”osaan ja harjoittelen” -tehtävien avulla. Joissakin esiopetusyksiköissä on käytössä mm. laiva väritystehtävä. Esiopetuksen päätteeksi lapsille annetaan osallistumistodistus, jossa kuvataan esiopetusvuoden aikana opittuja asioita.

Sisäisellä suunnitelmallisella arvioinnilla lisätään päiväkodin ja koulun henkilökunnan, lasten, huoltajien ja sidosryhmien tietoisuutta yhteisistä tavoitteista ja päivämääristä. Se, mihin lapsi- ja oppimiskäsitykseen kasvatus- ja opetustyö perustuu, määrittävät ne menetelmät, joilla oppimistapahtumaa ohjataan. Kun oppimisessa korostuvat lapsen omat kokemukset ja yhteistoiminnallinen oppimisprosessi arvioinnin täytyy kohdistua näihin ja tukea niiden kehittymistä.

Esi- ja alkuopetuksen suunnitelmallinen kehittäminen sisällöllisesti yhtenäiseksi jatkumoksi lapsen elinikäisen oppimisen tiellä vaatii panostusta henkilökunnan jatkuvaan koulutukseen. Esiopetussuunnitelma päivitetään vuosittain. Keväällä 2012 kerätään palaute esiopettajilta nykyisestä esiopetussuunnitelmasta.

LIITTEET

- Liite 1. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma
- Liite 2. Pedagoginen arvio
- Liite 3. Oppimissuunnitelma
- Liite 4. Pedagoginen selvitys
- Liite 5. Oppilashuoltoryhmän muistio
- Liite 6. HOJKS
- Liite 7. Esiopetuksesta kouluun
- Liite 8. Matkalla kouluun
- Liite 9. Matkalla esiopetukseen
- Liite 10. Tiedonsiirtolomake